

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 322/2024-34

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokatius s. r. o., Palackého 12, Bratislava, proti uzneseniu Mestského súdu Bratislava IV č. k. 12C/66/2008-2589 zo 6. júla 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. septembra 2023 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľky, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy rozhodnutím Mestského súdu Bratislava IV (ďalej len „mestský súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje, aby bolo napadnuté uznesenie zrušené, vec vrátená mestskému súdu na ďalšie konanie a aby jej bola priznaná náhrada trov právneho zastúpenia.

II.

Skutkové východiská

2. Sťažovateľka spolu s manželom, ktorý zomrel počas konania, sa žalobou doručenou Okresnému súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) 17. marca 2008 domáhali určenia, že záložné právo podľa zmluvy o zriadení záložného práva na nehnuteľnostiach z 23. novembra 2001 zapísané v katastri nehnuteľností v prospech žalovanej Československej obchodnej banky, a.s., neexistuje.

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 12C/66/2008-2013 z 22. februára 2019 určil, že predmetné záložné právo k špecifikovaným nehnuteľnostiam neexistuje a sťažovateľke priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Proti rozsudku podala žalovaná odvolanie, ktoré následne vzala v celom

rozsahu späť. Krajský súd v Bratislave odvolacie konanie zastavil a rozsudok okresného súdu nadobudol právoplatnosť.

4. Okresný súd uznesením z 24. novembra 2022 vydaným vyššou súdnou úradníčkou uložil žalovanej zaplatiť sťažovateľke náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania 635,43 eur a náhradu trov právneho zastúpenia 5 328,01 eur. Výšku základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby určil ako 1/13 výpočtového základu podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov pri poskytovaní právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), pretože predmet konania nie je možné vyjadriť v peniazoch, v spojení s § 13 ods. 3 vyhlášky.

5. Sťažovateľka podala proti uzneseniu vyššej súdnej úradníčky sťažnosť, o ktorej rozhodol mestský súd napadnutým uznesením, ktorým zmenil výrok I uznesenia z 24. novembra 2022 tak, že žalovaná je povinná zaplatiť sťažovateľke náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania 635,43 eur a náhradu trov právneho zastúpenia 5 565,78 eur. Vo zvyšku sťažnosť zamietol.

III.

Argumentácia sťažovateľky

6. Podstata sťažnostnej argumentácie spočíva v tvrdení nesprávnej aplikácii vyhlášky okresným súdom, keď pri vyčíslení trov konania považoval za základnú sadzbu tarifnej odmeny za úkon právnej služby 1/13 výpočtového základu, tvrdiac, že hodnotu veci alebo práva nemožno vyjadriť v peniazoch. Sťažovateľka je toho názoru, že okresný súd mal pri vyčísl'ovaní trov konania aplikovať § 10 ods. 2 vyhlášky. Hodnotu práva bolo možné vyjadriť v peniazoch, keďže predmetom konania vo veci samej bolo určenie neexistencie záložného práva na nehnuteľnostiach, ktoré je určené hodnotou zabezpečovanej pohľadávky a hodnotou zálohu.

7. Sťažovateľka považuje napadnuté uznesenie za nedostatočne odôvodnené, keďže mestský súd sa nedostatočne zaoberal možnou aplikáciou § 10 ods. 2 vyhlášky a arbitrárnosťou aplikácie § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky. Hodnotu práva bolo možné určiť na základe hodnoty nehnuteľností zverejnenej v Obchodnom vestníku v súvisiacom konkurznom konaní. Okresný súd v obdobnej veci rozhodnutím sp. zn. 17C/51/2007 zo 14. októbra 2013 určil za tarifnú hodnotu úkonu hodnotu nehnuteľnosti vo vlastníctve žalobkyne podľa zverejnenia v Obchodnom vestníku. Okresný súd mal teda pri vyčíslení trov konania postupovať v rozpore s ustálenou rozhodovacou činnosťou všeobecných súdov, čo je postup arbitrárny.

8. Podľa názoru sťažovateľky je v danom prípade vylúčená aj aplikácia § 264 ods. 1 CSP, keďže ide o situáciu podľa § 264 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), čo vylučuje, aby bolo možné určiť hodnotu nároku len s nepomernými ťažkosťami, a to následne vylučuje použitie § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky. Postup okresného súdu, ktorý rezignoval na určenie hodnoty sporu, považuje sťažovateľka za protiústavný. Okresný súd podľa nej nesprávne použil § 264 CSP, resp. ho obišiel tak, aby sa vyhol svojej povinnosti určiť hodnotu sporu odhadom. Aplikáciou § 264 CSP sa nezaoberal ani mestský súd v napadnutom uznesení.

9. Sťažovateľka sa napokon domnieva, že okresný súd a mestský súd zasiahli aj do jej základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, keďže súdom bola v dôsledku nesprávneho použitia § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky priznaná náhrada trov konania v podstatne nižšej sume, než jej patrí. Rozdiel medzi priznanou a uplatňovanou náhradou trov konania prevyšuje 14 000 eur.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

IV.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

10. Za zjavne neopodstatnenú možno považovať ústavnú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (IV. ÚS 92/04, III. ÚS 168/05, II. ÚS 172/2011, I. ÚS 143/2014).

11. Rozhodovanie o trovách civilného sporového konania prislúcha zásadne všeobecným súdom. Ústavný súd preto iba celkom výnimočne preskúmava rozhodnutia o trovách konania. Problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (IV. ÚS 248/08, II. ÚS 569/2017). O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

12. Nosná námietka sťažovateľky spočíva v tom, že okresný súd pri vyčíslení trov konania nesprávne použil § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, keď za základnú sadzbu tarifnej odmeny určil 1/13 výpočtového základu, hoci mal okresný súd aplikovať § 10 ods. 2 vyhlášky, keďže hodnota sporu sa podľa jej názoru rovná hodnote nehnuteľností, ktoré tvorili predmet zálohu, pričom hodnota nehnuteľností bola zverejnená v Obchodnom vestníku.

13. Ústavný súd sa vo svojej rozhodovacej činnosti zaoberal aplikáciou vyhlášky pri náhrade trov konania v sporoch o existenciu záložného práva, pričom ustálil, že predmetom konania nebola peňažná pohľadávka, na ktorej zabezpečenie bolo záložné právo zriadené, ale spor o existenciu záložného práva, teda spor o to, či tu (záložné) právo je alebo nie je. Hodnota pohľadávky nemusí nevyhnutne odrážať reálnu hodnotu vecí, o ktorú by sťažovateľka v prípade neúspechu v spore a pri následnej realizácii záložného práva prišla. Taktiež nie je možné vopred určiť, v akej výške by bola uspokojená pohľadávka veriteľa pri prípadnej realizácii záložného práva. Za týchto okolností ústavný súd považoval aplikáciu § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky o objektívnej nemožnosti vyčíslenia hodnoty predmetu sporu za ústavne konformnú (II. ÚS 547/2022, III. ÚS 79/2021).

14. Ústavný súd už v skorších rozhodnutiach (III. ÚS 114/09, II. ÚS 300/09, III. ÚS 476/2013) pri výklade § 11 ods. 1 vyhlášky zdôraznil, že je potrebné vychádzať z normatívneho textu „ak nie je možné vyjadriť hodnotu vecí alebo práva v peniazoch“. Vyjadriť hodnotu (práva) predovšetkým znamená vysporiadať sa so skutočným obsahom predmetu konania, t. j. s tým, aké účinky má pre účastníkov meritórne rozhodnutie súdu v konaní (k tomu pozri aj II. ÚS 492/2013).

15. Opierajúc sa o uvedené východiská, ústavný súd skúmal ústavnú udržateľnosť právnych záverov mestského súdu uvedených v napadnutom rozhodnutí. Mestský súd sa predmetnou námietkou sťažovateľky zaoberal v bode 7 napadnutého uznesenia, kde v podstatnom uviedol, že predmetom konania bolo určenie neexistencie záložného práva k viacerým nehnuteľnostiam s tým, že hodnotu záložného práva nebolo možné vyjadriť v peniazoch, keďže hodnota záložného práva predstavuje cenu, za ktorú by záložný veriteľ pri výkone záložného práva záloh reálne speňažil, pričom táto cena nemusí byť a vo väčšine prípadov ani nie je totožná s objektívne ustálenou hodnotou zálohu, resp. výškou pohľadávky, ktorú zabezpečuje. Mestský súd zároveň konštatoval, že zabezpečená pohľadávka sa netýka výlučne záložného práva, ktorého neexistencia bola predmetom daného konania, ale aj iných záložných práv, ktorých spornosť bola prejednávaná v rámci iných súdnych konaní, resp. týmto záložným právom sa zabezpečovali aj iné pohľadávky, ako pohľadávka uvádzaná sťažovateľkou.

16. Mestský súd poukázal aj na skutočnosť, že od počiatku vec prejednával ako peniazmi neoceniteľnú, keď aj súdny poplatok určoval podľa položky 1 písm. b) Sadzobníka súdnych poplatkov zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov, podľa ktorej zo žaloby, ak nemožno predmet konania oceniť peniazmi, je výška súdneho poplatku 99,50 eur. Akceptoval tiež, že žalobou boli uplatnené viaceré nároky, keď v zmysle poznámky č. 7 k položke 1 Sadzobníka súdnych poplatkov ak je predmetom konania viac nárokov, každý nárok sa spoplatňuje samostatne, a preto určoval výšku súdneho poplatku samostatne za každý petit žaloby, pričom sťažovateľka uvedený postup nenamietala až do momentu rozhodnutia o určení výšky náhrady trov konania.

17. Nadväzujúc na už uvedené právne závery mestského súdu, ústavný súd argumentáciu sťažovateľky týkajúcu sa nesprávnej aplikácie vyhlášky nevyhodnotil ako relevantnú a spôsobilú pre zrušenie napadnutého uznesenia. Výklad a uplatnenie § 11 ods. 1 vyhlášky boli korektné, v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou, pričom argumenty mestského súdu ústavný súd považuje za dostatočné a súladné s obsahom označených práv podľa ústavy a dohovoru.

18. Na margo sťažnostnej námietky, že právny názor okresného, resp. mestského súdu je v rozpore s právnym názorom všeobecných súdov v obdobných právnych veciach, ústavný súd uvádza, že prípadné odchýlenie sa súdu od existujúcej skoršej judikatúry v konkrétnom prípade by mohlo predstavovať zásah do základných práv a slobôd účastníka konania len za predpokladu, že by bolo dôsledkom arbitrárnosti alebo zjavnej neodôvodnenosti súdneho rozhodnutia v prerokovávanej veci (pozri napr. nález sp. zn. III. ÚS 551/2012 z 30. januára 2013). Ústavnému súdu neprislúcha zjednocovať *in abstracto* judikatúru všeobecných súdov a suplovať právomoc, ktorá podľa § 8 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je zverená Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky. Zjednocovanie judikatúry všeobecných súdov je podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zverené najvyššiemu súdu (resp. jeho plénu a kolégiám), keď mu okrem iného priznáva aj právomoc zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (m. m. I. ÚS 17/01, IV. ÚS 267/05, II. ÚS 752/2016, II. ÚS 861/2016, III. ÚS 205/2017).

19. V súvislosti s účelnosťou trov konania ústavný súd konštatuje, že nezistil žiadny dôvod na záver, že by mestský súd relevantné ustanovenia procesného predpisu a podzákonnej normy aplikoval ústavne nekonformným spôsobom v rozpore s právami vyplývajúcimi z označených článkov ústavy a dohovoru. Mestský súd ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodnil, ktoré jednotlivé úkony právnej služby považoval za účelne vynaložené trovy konania. Pri výdavkoch spojených so zastúpením strany advokátom sa považuje za všeobecne akceptovateľnú ich potreba v súvislosti s vedením sporu. Za účelné a odôvodnené sa bez pochybností považujú výdavky na odmenu advokáta za podania vo veci samej, podania realizované na výzvu súdu a za zastupovanie na pojednávaní (SEDLAČKO, F. In: ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAČOVIČ, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2022, s. 991). Nie je vylúčená však ani ich korekcia súdom, ak by nebolo možné považovať jednotlivé výdavky za nevyhnutné na riadne uplatnenie alebo bránenie práva pred súdom, napr. pri zneužití práva na zastupovanie advokátom. To je však potrebné skúmať v každom prípade osobitne. Mestský súd skúmal aj toto kritérium, keď v napadnutom uznesení špecifikoval, za ktoré úkony právnej služby nepriznal sťažovateľke náhradu trov, a odôvodnil, prečo k priznaniu náhrady nedošlo. Na týchto záveroch mestského súdu ústavný súd nepozoruje známky zjavnej neodôvodnenosti či arbitrárnosti, na ktoré by bolo potrebné reagovať sťažovateľkou požadovaným zásahom.

20. Úlohou ústavného súdu nie je a nemôže byť prehodnocovanie rozhodnutí všeobecných súdov posudzujúcich účelnosť a hospodárnosť uplatnených či priznaných trov konania. Argumentácia sťažovateľky stavia ústavný súd do pozície opravného súdu za situácie, keď platná právna úprava civilného procesu vylučuje prieskum takého rozhodnutia v riadnom inštančnom odvolacom konaní. Ústavný súd v takýchto prípadoch obmedzuje svoju prieskumnú právomoc na identifikovanie a prípadnú korekciu extrémnych vybočení v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, nie na naprávanie jednotlivých nesprávností.

21. Pokiaľ ide o určenie hodnoty veci odhadom v zmysle § 264 CSP na účel určenia výšky náhrady trov konania, ústavný súd uvádza, že vo svojich predchádzajúcich rozhodnutiach nevzhladol potrebu zasiahnuť do rozhodnutia o náhrade trov konania v prípade, ak súd, použijúc § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, riadne odôvodniac svoje rozhodnutie, nepristúpil k určeniu hodnoty veci odhadom podľa § 264 CSP (III. ÚS 160/2020), ba dokonca ani v prípade, ak súd vôbec neuviedol, prečo pre účely určenia výšky náhrady trov konania neurčil hodnotu sporného nároku odhadom podľa § 264 ods. 1 CSP (IV. ÚS 341/2018).

22. Ústavný súd po preskúmaní obsahu napadnutého uznesenia konštatuje, že mestský súd sa pri interpretácii a aplikácii advokátskej tarify nedopustil excesu ústavnoprávnej povahy a nezasiahol do práv sťažovateľky označených v ústavnej sťažnosti. Vzhľadom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ako zjavne neopodstatnenú.

IV.2. K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy:

23. Sťažovateľka porušenie svojho základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy odvíja od porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Práve s ohľadom na argumentačné prepojenie oboch uvedených obsahových častí ústavnej sťažnosti nemohlo v dôsledku absencie porušenia základného práva zaručeného podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru dôjsť ani k porušeniu sťažovateľkou označeného základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, a preto aj v tejto časti bolo potrebné ústavnú sťažnosť odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

24. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti v celom rozsahu bolo bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľky obsiahnutých v petite ústavnej sťažnosti, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. júna 2024

Robert Šorl
predseda senátu